

Нами вже вивчені шляхи використання геоінформаційної системи для автоматизації управління лісовими ресурсами:

- вивчення шляхів автоматизації лісовпорядкувальних розрахунків з використанням лісової геоінформаційної системи;
- вивчення шляхів планування лісогосподарських заходів;
- протипожежне влаштування лісів лісництва;
- аналіз стану охорони та захисту лісу.

Були вивчені методи поповнення геоінформаційної системи оперативною інформацією, отриманою з супутникових сканерних знімків.

Використання ГІС-ів дає можливість прив'язувати до загального банку даних інформацію з об'єктів моніторингу за лісовими екосистемами, зокрема даними з постійних і тимчасових пробних площ. Приклад такого поповнення загального банку даних ПЗ "Розточчя" даними з пробної площі наведений на рис. 3.

Внаслідок створення геоінформаційної системи буде нагромаджено великий обсяг картографічного і табличного матеріалу, який характеризував би лісовий покрив, ґрунти, гідрографічну сітку, ландшафтну структуру природного заповідника. Геоінформаційна система дасть можливість здійснити узагальнення і синтез цих даних і отримати якісно нову інформацію.

Література

1. **Постанова** Верховної Ради "Про програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні"// Відомості Верховної Ради. – 1994, № 48. – 18 с.

2. **Ткач В.П., Полупан А.В., Костяшкін С.Н.** Інформаційні технології в лісовій галузі// Лісовий і мисливський журнал. – 2003, № 1, – С. 10-12.

3. **Українська енциклопедія** лісівництва/ Під ред. С.А. Генсірука і ін. – Львів: НАН України, НТШ, 1999, т.1. – 464 с.

УДК 338.12:502.4

*Доц. С.О. Козловський, канд. екон. наук;
асист. О.В. Генік – УкрДЛТУ*

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Наведено динаміку фінансування об'єктів природно-заповідного фонду західного регіону України з державного бюджету країни та позабюджетних асигнувань. Проаналізовано джерела фінансування заповідних територій у розрізі об'єктів заповідання, адміністративних областей заходу країни та органів державного управління. Запропоновано деякі можливості залучення додаткових коштів на розвиток природно-заповідних територій.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, позабюджетні асигнування, фінансування, додаткові кошти.

Doc. S.O. Kozlovskyy; assist. O.V. Henyk – USUFWT

Western Ukraine Natural Reserved Areas Financing Sources

Western Ukraine natural reserved fund objects trends at the cost of state budget and off-budget expenditures have been presented. Reserved areas financing sources from the point of view of reserved objects, administrative oblasts of the West of the country, and public authorities have been analyzed. Some opportunities of additional funds attraction for natural reserved areas development have been proposed.

Keywords: natural reserved fund, off-budget expenditures, financing, additional funds.

Збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) країни, які є основними природними елементами національної екологічної мережі, є одним із пріоритетних напрямків природоохоронної діяльності в Україні. Повноцінне функціонування об'єктів ПЗФ можливе тільки за дотримання таких підходів – чіткого обліку територій і меж об'єктів природно-заповідного фонду та забезпечення їх належного фінансування.

У сучасних економічних умовах, з поміж багатьох проблем, які виникають при менеджменті об'єктів природно-заповідного фонду країни, чи не найважливішою, є проблема їх фінансування. Незважаючи на широкий спектр можливих джерел фінансування, сучасний стан економічного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду України і впровадження природоохоронних заходів на їх територіях, ще далеко не відповідає реальним потребам й істотно не може вплинути на якісне їх функціонування.

Фінансування заходів щодо природних і біосферних заповідників, національних природних парків та інших об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення, згідно з законом України "Про природно-заповідний фонд України" [1], здійснюється за рахунок державного бюджету України, місцевих бюджетів, власних коштів заповідних об'єктів, позабюджетних і благодійних фондів, цільових екологічних фондів, коштів підприємств, установ і організацій, а також коштів громадян (рис. 1). Для залучення додаткових коштів на економічне забезпечення функціонування об'єктів природно-заповідного фонду відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" Кабінет Міністрів України постановою від 28 грудня 2000 року № 1913 затвердив перелік платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду незалежно від їх підпорядкування. Даний перелік платних послуг значно розширив можливості самофінансування об'єктів природно-заповідного фонду України загальнодержавного значення.

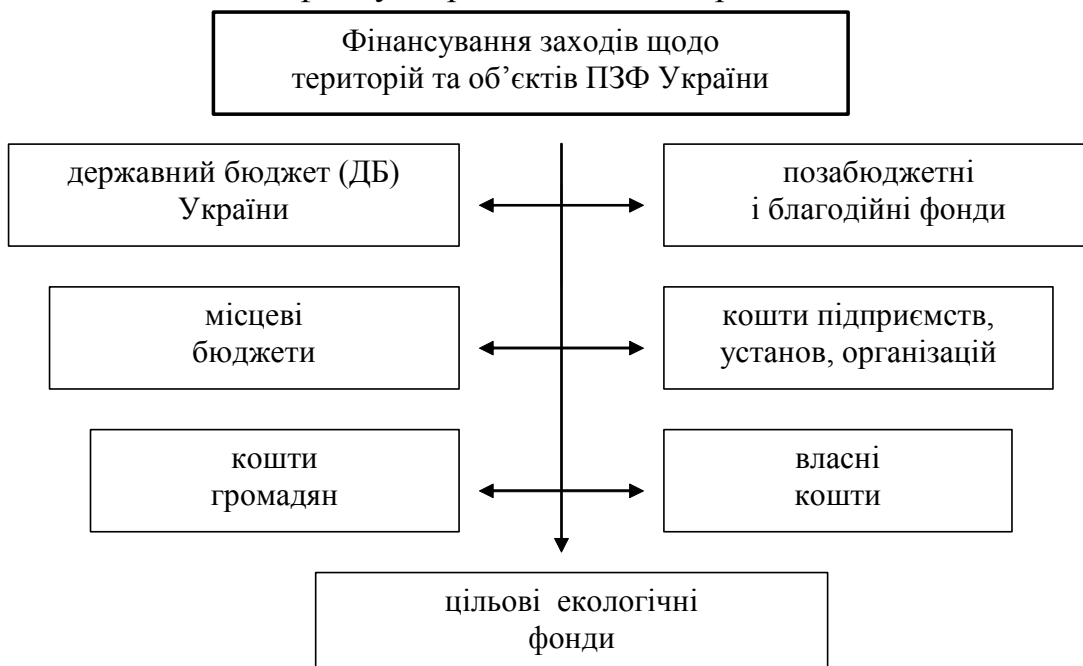


Рис. 1. Фінансування заходів щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду України загальнодержавного значення

Основним джерелом цільового фінансування природно-заповідних об'єктів країни і надалі залишається державний бюджет України (табл. 1). Зростання кількості об'єктів ПЗФ та збільшення їх площі призводить і до щорічного збільшення фінансування заповідних територій з державного бюджету України [2-5]. Якщо витрати з державного бюджету на утримання природних заповідників у 2001 р. становили 5,9 млн. грн., то вже у 2003 р. ці витрати збільшилися у 1,49 раза і становили 8,7 млн. грн. Аналогічне збільшення фінансування з державного бюджету характерне і для біосферних заповідників (у 2003 р. – 4,9 млн. грн., проти 4,2 у 2001 р.), і для національних природних парків (у 2003 р. – 10,1 млн. грн., проти 9,4 у 2001 р.). Загалом, витрати на функціонування перших трьох категорій заповідання країни у 2003 р. збільшились порівняно з 2001 р. на 8164 тис. грн., або у 1,52 раза.

Кошти на утримання об'єктів ПЗФ з державного бюджету у 2001 р. становили 71,2 % від загального фінансування, у 2002-69,8 %, а у 2003 р. – 73,5 % загальних витрат на функціонування заповідних територій. Тенденції до зменшення частки фінансування об'єктів ПЗФ з державного бюджету не простежуються у жодній категорії заповідання.

Табл. 1. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ України з Державного бюджету

Категорії заповідання	К-сть об'єктів*	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.**					
		2001 рік			2003 рік		
		всього	з ДБ	%	всього	з ДБ	%
Природні заповідники	17	8151,5	5884,1	2,2	1456,7	8743,4	6,3
Біосферні заповідники	4	4270,9	3524,3	2,5	6155,5	4935,5	0,2
Національні природні парки	12	9449,1	6171,0	5,3	4713,1	0064,5	8,4
Всього	33	21871,5	15579,4	71,2	32325,3	23743,4	73,5

Примітки: * – кількість об'єктів ПЗФ України подано станом на 1.01.2004 року; ** – витрати на утримання об'єктів подано у фактичних цінах відповідного року.

Краще тенденцію збільшення фінансування заповідних об'єктів з державного бюджету України показує показник збільшення витрат на одиницю площі заповідних територій (табл. 2). Якщо, у 2001 р. витрати на 1 га загальної площі ПЗФ становили 16,05 грн., то вже у 2003 р. даний показник становив 23,42 грн. Витрати на одиницю площі земель, наданих установам природно-заповідного фонду у постійне користування, у 2003 році перевищили витрати 2001 р. майже у півтора раза (2003 р. – 45,78 грн., проти 31,13 грн. у 2001 р.).

Табл. 2. Витрати на одиницю площі об'єктів ПЗФ з державного бюджету України

Роки	Площа ПЗФ країни, га		Витрати на утримання 1 га, грн.	
	загальна	у постійному користуванні	загальної площі	постійного користування
2001	970757,7	500417,2	16,05	31,13
2002	988977,7	518516,2	18,21	34,73
2003	1013836,7	518584,7	23,42	45,78

Збільшення фінансування об'єктів ПЗФ західного регіону України з державного бюджету мають ту саму тенденцію, що і у країні загалом. Так, у 2003 р. обсяг фінансування заповідних об'єктів Заходу України перевищив

фінансування 2001 р. у 1,59 раза (табл. 3) [2-5]. Частка коштів витрат на утримання об'єктів заповідання західного регіону з державного бюджету практично така сама, як і загалом в Україні, та у 2003 р. становила 73,4 % від загального фінансування.

Найвищий показник збільшення фінансування з державного бюджету на теренах Заходу України у 2003 р. порівняно з 2001 р. характерний для природного заповідника "Медобори", НПП "Сколівські Бескиди" та НПП "Ужанський" і становить, відповідно, 1,89, 1,86 та 1,78 рази (табл. 3). Єдиним заповідним об'єктом, де у 2003 р. фінансування з державного бюджету скорочено на 52,5 тис. грн. порівняно з 2001 р., є національний природний парк "Яворівський".

Табл. 3. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ західного регіону України з державного бюджету

Об'єкти ПЗФ Заходу України	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
	2001 рік			2003 рік		
	всього	з ДБ	%	всього	з ДБ	%
<i>Природні заповідники</i>						
Розточчя	219,8	173,5	78,9	351,1	239,2	68,1
Медобори	490,6	396,4	80,8	998,9	747,3	74,8
Горгани	507,0	331,0	65,3	429,1	429,1	100
Рівненський	922,3	819,8	88,9	1682,0	1245,0	74,0
Черемський	-	-	-	235,2	228,0	96,9
<i>Біосферні заповідники</i>						
Карпатський	1612,9	1530,0	94,9	2272,9	2053,9	90,4
<i>Національні природні парки</i>						
Карпатський	1666,8	1322,0	79,3	3011,2	2018,8	67,0
Шацький	642,0	490,2	76,4	1185,9	780,6	65,8
Синевір	1764,1	971,4	55,1	2017,0	1479,4	73,3
Вижницький	464,2	372,6	80,3	598,7	484,8	81,0
Подільські Товтри	378,6	361,9	95,6	434,8	405,9	93,4
Яворівський	397,2	369,3	93,0	552,8	316,8	57,3
Сколівські Бескиди	1849,5	675,1	36,5	2236,6	1201,8	53,7
Ужанський	698,6	550,0	78,7	1236,6	1022,3	82,7
Гуцульщина	-	-	-	918,8	683,3	74,4
Всього	11613,6	8363,2	72,0	18161,6	13336,2	73,4

У 2003 р. все фінансування природного заповідника "Горгани", що на Івано-Франківщині, становили кошти державного бюджету. Значний відсоток бюджетних коштів на функціонування характерний також для Черемського природного заповідника (96,9 %), НПП "Подільські Товтри" (93,4 %) та Карпатського біосферного заповідника (90,4 %). Найменший відсоток бюджетних коштів на утримання заповідних територій характерний для національних природних парків "Яворівський" та "Сколівські Бескиди" і становить відповідно 57,3 та 53,7 %.

Аналіз витрат на утримання об'єктів ПЗФ з державного бюджету в розрізі адміністративних областей показав, що найбільша частка бюджетних коштів притаманна для Хмельницької – 93,4 %, Закарпатської – 82,4 % та Чернівецької областей – 81,0 % (табл. 4) [2-5]. Для заповідних територій

Львівщини характерний найменша частка асигнувань з державного бюджету країни, яка у 2001 р. становила менше 50 % всіх витрат, а у 2003 р. – 56 % всіх надходжень.

Табл. 4. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ західного регіону України з державного бюджету країни в розрізі адміністративних областей

Області Заходу України	К-сть об'єктів	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
		2001 рік			2003 рік		
		всього	з ДБ	%	всього	з ДБ	%
Волинська	2	642,0	490,2	76,4	1421,1	1008,6	71,0
Закарпатська	3	4075,6	3051,4	74,9	5526,5	4555,6	82,4
Ів.-Франківська	3	2173,8	1653,0	76,0	4359,1	3131,2	71,8
Львівська	3	2466,5	1217,9	49,4	3140,5	1757,8	56,0
Рівненська	1	922,3	819,8	88,9	1682,0	1245,0	74,0
Тернопільська	1	490,6	396,4	80,8	998,9	747,3	74,8
Хмельницька	1	378,6	361,9	95,6	434,8	405,9	93,4
Чернівецька	1	464,2	372,6	80,3	598,7	484,8	81,0
Всього	15	11613,6	8363,2	72,0	18161,6	13336,2	73,4

Найбільшу кількість бюджетних надходжень на функціонування отримали заповідні території Закарпатської (4,6 млн. грн.), Івано-Франківської (3,1 млн. грн.) та Львівської (1,8 млн. грн.) областей, де і зосереджено по 3 об'єкти заповідання.

Найвищий показник збільшення надходження коштів з державного бюджету на заповідні об'єкти відзначено у Волинській області. Так, асигнування з держбюджету у 2003 р. перевищили надходження 2001 р. у 2,06 раза. Найнижчий показник зростання надходжень з держбюджету характерний для Хмельницької області – перевищення 2003 р. порівняно з 2001 р. становить 1,12 раза.

Табл. 5. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ західного регіону України з державного бюджету в розрізі органів державного управління

Органи державного управління	К-сть об'єк- тів	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
		2001			2003		
		всього	з ДБ	%	всього	з ДБ	%
Міністерство освіти і науки	1	219,8	173,5	78,9	351,1	239,2	68,1
Державний комітет лісового господарства	4	3904,4	2381,5	61,0	6103,4	3974,7	65,1
Міністерство природи	9	7110,8	5446,3	76,6	11272,3	8716,4	77,3
Комітет України з питань геології та використання надр	1	378,6	361,9	95,6	434,8	405,9	93,4
Всього	15	11613,6	8363,2	72,0	18161,6	13336,2	73,4

Відсоток фінансування з державного бюджету об'єктів природно-заповідного фонду країни, підпорядкованих державному комітету лісового господарства, становить 65,1 % і є найнижчим порівняно з аналогічним показником заповідних територій, підпорядкованих іншим органам державного управління (табл. 5) [2-5]. Натомість, показник зростання бюджетних асигнувань для заповідних об'єктів, підпорядкованих даному комітету, є найвищим,

і у 2003 р. збільшився порівняно з 2001 р. у 1,67 раза. Значне зростання держбюджетного фінансування характерне і для заповідних територій міністерства природи (в 1,6 раза порівнюючи 2003 з 2001 роком), якому підпорядковано 9 об'єктів природно-заповідного фонду західного регіону країни.

Всі позабюджетні джерела фінансування заходів щодо об'єктів природно-заповідного фонду України у зведених річних статистичних бюлетенях ("Про об'єкти ПЗФ України (Форма 1-заповідники)" та "Довкілля України") подаються як "інші джерела" витрат на утримання заповідних територій. Більш детальний аналіз позабюджетних надходжень можливий тільки на основі річних фінансових звітів природних і біосферних заповідників та національних природних парків країни.

Поряд зі збільшенням фінансування заповідних територій з державного бюджету України збільшуються і витрати на утримання об'єктів заповідання з інших джерел фінансування (табл. 6) [2-5]. Так, у 2003 р. позабюджетне фінансування об'єктів ПЗФ країни становило 8,6 млн. грн., що на 2,3 млн. грн. більше, ніж у 2001 р. Найбільші витрати на утримання заповідних територій у 2003 р. з позабюджетних коштів припадає на національні природні парки – 4648,6 тис. грн., або 54,2 % всіх витрат. Фінансування природних заповідників становить 31,6 %, а біосферних заповідників – 14,2 % загальних витрат з інших джерел. Загальна частка позабюджетного фінансування об'єктів природно-заповідного фонду у 2003 р. становила 26,5 % від загальних витрат на утримання заповідних територій.

Табл. 6. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ України за рахунок інших джерел фінансування

Категорії заповідання	К-ть об'єктів	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
		2001 рік			2003 рік		
		всього	інші джерела	%	всього	інші джерела	%
Природні заповідники	17	8151,5	2267,4	27,8	11456,7	2713,3	23,7
Біосферні заповідники	4	4270,9	746,6	17,5	6155,5	1220,0	19,8
Національні природні парки	12	9449,1	3278,1	34,7	14713,1	4648,6	31,6
Всього	33	21871,5	6292,1	28,8	32325,3	8581,9	26,5

Порівнюючи позабюджетні витрати на одиницю площі об'єктів ПЗФ країни, необхідно відмітити, що у 2003 р. вони зросли в 1,3 раза порівняно з 2001 р. (8,46 грн. у 2003 р. проти 6,48 грн. у 2001 р.) (табл. 7). Незважаючи на тенденцію щорічного збільшення даних витрат, вони все ж таки у 2,8 раза менші, ніж витрати на одиницю заповідної площі загальнодержавного значення з бюджету України.

Табл. 7. Витрати на одиницю площі об'єктів ПЗФ з позабюджетних джерел

Роки	Площа ПЗФ країни, га		Витрати на утримання 1га, грн.	
	загальна	у постійному користуванні	загальної площі	постійного користування
2001	970757,7	500417,2	6,48	12,57
2002	988977,7	518516,2	7,89	15,05
2003	1013836,7	518584,7	8,46	16,55

Позабюджетне фінансування 15-ти заповідних територій Заходу України у 2003 р. становить 4825,4 тис. грн., або 56,2 % загальнодержавних позабюджетних надходжень (табл. 2.9) [2-5]. Загалом, частка витрат на утримання заповідних об'єктів західного регіону країни з інших джерел становить 26,6 % загальних витрат і є, по суті, аналогічною загальнодержавному рівню даного показника – 26,5 %.

Найвища частка позабюджетного фінансування витрат на утримання заповідних територій у 2003 р. характерна для національних природних парків Сколівські Бескиди, Яворівський, Шацький та Карпатський і становить відповідно 46,3, 42,7, 34,2 та 33,0 % загальних витрат (табл. 8). Необхідно відмітити, що у 2001 р. частка позабюджетних надходжень в національному природному парку Сколівські Бескиди становила 64,5 % загальних коштів на утримання даного заповідного об'єкту, тобто позабюджетні кошти перевищували бюджетні надходження.

Табл. 8. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ західного регіону України з інших джерел

Об'єкти ПЗФ Заходу України	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
	2001 рік			2003 рік		
	всього	ін. джерела	%	всього	ін. джерела	%
<i>Природні заповідники</i>						
Розточчя	219,8	46,3	21,1	351,1	111,9	31,9
Медобори	490,6	94,2	19,2	998,9	251,6	25,2
Горгани	507,0	176,0	34,7	429,1	0,0	0
Рівненський	922,3	102,5	11,1	1682,0	437,0	26,0
Черемський	-	-	-	235,2	7,2	3,1
<i>Біосферні заповідники</i>						
Карпатський	1612,9	82,9	5,1	2272,9	219,0	9,6
<i>Національні природні парки</i>						
Карпатський	1666,8	344,8	20,7	3011,2	992,4	33,0
Шацький	642,0	151,8	23,6	1185,9	405,3	34,2
Синевір	1764,1	792,7	44,9	2017,0	537,6	26,7
Вижницький	464,2	91,6	19,7	598,7	113,9	19,0
Подільські Товтри	378,6	16,7	4,4	434,8	28,9	6,6
Яворівський	397,2	27,9	7,0	552,8	236,0	42,7
Сколівські Бескиди	1849,5	1174,4	64,5	2236,6	1034,8	46,3
Ужанський	698,6	148,6	21,3	1236,6	214,3	17,3
Гуцульщина	-	-	-	918,8	235,5	25,6
Всього	11613,6	3250,4	28,0	18161,6	4825,4	26,6

Найбільші показники позабюджетних надходжень 2003 р. характерні для НПП "Сколівські Бескиди" – 1034,8 тис. грн., Карпатського НПП – 992,4 тис. грн. та НПП "Синевир" – 537,6 тис. грн. Позабюджетне фінансування Яворівського НПП у 2003 р. у 8,5 раза перевищило фінансування 2001 р. та є найвищим показником зростання позабюджетних надходжень на утримання заповідних територій західного регіону країни.

Переважає частина позабюджетного фінансування заповідних територій надходить від господарської діяльності об'єктів природно-заповідного фонду країни. Так, господарська діяльність національних природних парків

спрямована на отримання власних коштів від реалізації ліквідної деревини санітарних рубок та рубок догляду за лісом, реалізації продукції від переробки деревини, продажу сільськогосподарської продукції, продукції побічного користування лісом, розробку лісосік, тощо.

Аналізуючи надходження позабюджетних коштів до національного природного парку "Синевир", як одного з типових національних природних парків Східних Карпат (табл. 9) [6, 7], відзначаємо, що найбільше грошових надходжень у 2001 р. парк отримав від реалізації ліквідної деревини рубок догляду у сумі 240,4 тис. грн. (30,4 % всіх доходів) та від реалізації продукції з переробленої деревини у сумі 84,1 тис. грн. (10,6 % всіх позабюджетних доходів).

Табл. 9. Надходження позабюджетних коштів до НПП "Синевир" у 2001 році

№ з/п	Найменування продукції (послуг)	Кошти, тис. грн.
1	Ліквідна деревина від рубок догляду	240,4
2	Доходи від рекреаційної діяльності	30,3
3	Реалізація продукції від переробки деревини	84,1
4	Транспортні послуги	38,2
5	Послуги лазні	0,5
6	Розпиловка деревини	2,6
7	Помол зерна	1,3
8	За розробку лісосіки	58,4
9	За виконані роботи (ремонт автодоріг та підпірних стінок)	74,5
10	Інші доходи	262,4
Всього		792,7

Незважаючи на те, що НПП "Синевир", як і інші заповідні об'єкти Карпатського регіону, має потужний рекреаційний потенціал, доходи від рекреаційної діяльності становили тільки 3,8 % (30,3 тис. грн.) загальних власних коштів парку. Аналогічна картина надходжень позабюджетних коштів спостерігається й в інших об'єктах природно-заповідного фонду західного регіону країни.

Табл. 10. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ західного регіону України з інших фінансових джерел у розрізі адміністративних областей

Області Заходу України	К-сть об'єктів	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
		2001 рік			2003 рік		
		всього	інші джерела	%	всього	інші джерела	%
Волинська	2	642,0	151,8	23,6	1421,1	412,5	29,0
Закарпатська	3	4075,6	1024,2	25,1	5526,5	970,9	17,6
Ів.-Франківська	3	2173,8	520,8	24,0	4359,1	1227,9	28,2
Львівська	3	2466,5	1248,6	50,6	3140,5	1382,7	44,0
Рівненська	1	922,3	102,5	11,1	1682,0	437,0	26,0
Тернопільська	1	490,6	94,2	19,2	998,9	251,6	25,2
Хмельницька	1	378,6	16,7	4,4	434,8	28,9	6,6
Чернівецька	1	464,2	91,6	19,7	598,7	113,9	19,0
Всього	15	11613,6	3250,4	28,0	18161,6	4825,4	26,6

Розглядаючи позабюджетне фінансування об'єктів ПЗФ у розрізі адміністративних областей Заходу України (табл. 10) [2-5], відзначаємо, що

найбільша частка позабюджетних коштів на функціонування заповідних територій у 2003 р. характерний для Львівської – 44,0 %, Волинської – 29,0 % та Івано-Франківської областей – 28,2 % загальних витрат. Найбільші суми позабюджетних надходжень на утримання заповідних об'єктів характерні для Львівської, Івано-Франківської і Закарпатської областей і відповідно становлять – 1382,7, 1227,9 та 970,9 тис. грн.

Незважаючи на те, що позабюджетні надходження на утримання заповідних об'єктів Закарпатської області є досить значними, все ж таки у 2003 р. дані надходження порівняно з 2001 роком зменшились на 53,3 тис. грн.

Найвищий показник збільшення позабюджетного фінансування на утримання заповідних територій характерний для Рівненської області, де надходження 2003 р. у 4,26 раза перевищили надходження 2001 р.

Чотири об'єкти природно-заповідного фонду західного регіону країни, які підпорядковані державному комітету лісового господарства, отримали 2,13 млн. грн. позабюджетних надходжень, що становить 34,9 % їх загального фінансування 2003 р. (табл. 11) [2-5]. Позабюджетне фінансування дев'ятох заповідних об'єктів, підпорядкованих Міністерству природи, у 2003 р. становило 2,56 млн. грн. Проте, частка даних коштів є незначною і становить всього 22,7 % загального фінансування.

Табл. 11. Витрати на утримання об'єктів ПЗФ західного регіону України з інших джерел у розрізі органів державного управління

Органи державного управління	К-сть об'єктів	Витрати на утримання об'єктів ПЗФ, тис. грн.					
		2001			2003		
		всього	інші джерела	%	всього	інші джерела	%
Міністерство освіти і науки	1	219,8	46,3	21,1	351,1	111,9	31,9
Державний комітет лісового господарства	4	3904,4	1522,9	39,0	6103,4	2128,7	34,9
Міністерство природи	9	7110,8	1664,5	23,4	11272,3	2555,9	22,7
Комітет України з питань геології та використання надр	1	378,6	16,7	4,4	434,8	28,9	6,6
Всього	15	11613,6	3250,4	28,0	18161,6	4825,4	26,6

Щорічне поступове збільшення витрат на утримання об'єктів природно-заповідного фонду як з державного бюджету, так і з позабюджетних коштів вказує на ознаки покращення фінансування заходів із охорони, збереження та розвитку заповідних територій країни. Проте, незважаючи на збільшення фінансування, сучасний стан економічного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду України ще не повністю відповідає реальним потребам їх якісного функціонування.

Подальша робота установ природно-заповідного фонду повинна спрямовуватись на залучення додаткових коштів від розвитку господарської, рекреаційної та туристичної діяльності; налагодження міжнародної співпраці та транскордонного співробітництва; реалізації цільових грантових програм та залучення іноземних інвестицій.

Література

1. Закон України "Про природно-заповідний фонд України". – К.: Відомості ВР України, 1992. – С. 1130-1155.
2. Довкілля України. Статистичний збірник за 2001 рік. – К.: Стат. управління, 2002. – 326 с.
3. Довкілля України. Статистичний збірник за 2003 рік. – К.: Стат. управління, 2004. – 264 с.
4. Статистичний бюлетень. Про об'єкти природно-заповідного фонду України в 2001 році (Форма 1 – заповідники). – К.: Стат. управління, 2002. – 165 с.
5. Статистичний бюлетень. Про об'єкти природно-заповідного фонду України в 2003 році (Форма 1 – заповідники). – К.: Стат. управління, 2004. – 174 с.
6. Фінансовий звіт національного природного парку "Синевир" за 2001 рік.
7. Койнова І.Б., Радіонцева О.А. Проблеми фінансування національних природних парків в Україні// Гори і люди (у контекст і сталого розвитку). Матер. міжнар. конф. – Рахів, 2002, т.1., – С. 92-96.

УДК 630*232

*Проф. М.І. Ониськів, д-р с.-г. наук;
М.В. Сбитна; Т.Р. Сандул – НАУ*

СЕЛЕКЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ БОЯРСЬКОЇ ПОПУЛЯЦІЇ

Наведено результати багаторічних селекційних досліджень у соснових насадженнях боярської популяції. Результати досліджень довели, що перспективні екотипи та форми сосни звичайної сформувалися тут під впливом місцевих селекційних чинників. Ці екотипи і форми забезпечують найбільший лісогосподарський ефект при лісовідновленні. Показано, що генетичні особливості потомства найбільш повно проявляються, якщо розсадник, лісокультурна площа та маточні дерева чи насадження знаходяться в аналогічних лісорослинних умовах.

Prof. M.I. Onyskiv, M.V. Sbytina, T.R. Sandul – NAU

Selection research of Boyarka population scotch pine

The result of perennial selection researches of Boyarka scotch pine population are discussed. The result of researches proved, that the perspective scotch pine ecotypes and forms were formed here under the local natural selection factors. These ecotypes and forms provide the best effect under reafforestation. It is shown, that genetically properties of posterity are shown as much as possible if nursery, area of forest plantation and parent trees or stands have the same analogical edaphically conditions.

Вирощування високопродуктивних і біологічно стійких лісових насаджень сьогодні набуває особливої актуальності. Це обумовлюється не тільки дефіцитом деревної сировини, а й значним погіршенням стану природного середовища, екологічного стану довкілля в цілому.

Існує два основні способи вирішення цих завдань. Один з них, який має традиційний характер – вплив на зовнішнє середовище, тобто, створення оптимальних умов для лісовирощування шляхом покращання світлового, повітряного, водного і мінерального живлення дерев.

Другий шлях підвищення комплексної продуктивності лісових насаджень – перехід лісовирощування на генетико-селекційну основу.

Наші дослідження велися за трьома селекційними напрямками: